

2 Αυγούστου 2022

«Έφυγε» ο συναγωνιστής του Γρηγόρη Αυξεντίου στο κρησφύγετο του Μαχαιρά Αυγουστή Ευσταθίου

Αφιέρωμα / Κύπρος

Πέτρος Παπαπολυβίου, Ιστορικός, αν. καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου,

Ο ήρωας Γρηγόρης Αυξεντίου (1928-1957) και το μέλος της μέλος της ανταρτικής του ομάδας του

Απεβίωσε σήμερα [χθες] το απόγευμα, (1η Αυγούστου 2022), ο Αυγουστής Ευσταθίου, αγωνιστής της ΕΟΚΑ, που είχε την τύχη και το προνόμιο να είναι μέλος της ανταρτικής ομάδας του Γρηγόρη Αυξεντίου και να τον συντροφέψει στις τελευταίες του ώρες στο κρησφύγετο του Μαχαιρά, στις 3 Μαρτίου 1957.

Η ιστορία του Αυγουστή Ευσταθίου, παρουσιάζει από την όψη της κοινωνικής καταγωγής, μια τυπική περίπτωση νεαρού αγωνιστή της ΕΟΚΑ: Γεννημένος στην Πόλη της Χρυσοχούς, ο Ευσταθίου ήταν 21 ετών όταν ξέσπασε ο απελευθερωτικός αγώνας. Μέλος φτωχικής πολυμελούς αγροτικής οικογένειας, γεννήθηκε το 1934 σε μια από τις πιο υποβαθμισμένες, τότε, περιοχές της Κύπρου.

Σε ηλικία τριών ετών έχασε τον πατέρα του και η μητέρα του πήρε τα παιδιά της και μετακόμισε στο γειτονικό χωριό Προδρόμι, όπου εργαζόταν ως εργάτρια στα χωράφια. Ο μικρός Αυγουστής μπήκε στη βιοπάλη από τα έξι του χρόνια, αναζητώντας ένα μικρό μεροκάματο που θα μπορούσε να βοηθήσει την οικογένειά του.

Έτσι τους βρήκε ο ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940, όπου ο εξάχρονος Αυγουστής Ευσταθίου, βλέποντας τον παλλαϊκό συναγερμό με την προσφορά χρημάτων και χρυσαφικών υπέρ της Ελλάδας, μη έχοντας τι άλλο να δώσει, πρόσφερε το χιλιομπαλωμένο του σακάκι, με όλη την αγνότητα της παιδικής του ψυχής.

Ήταν η πρώτη του προσφορά για την πατρίδα.

Στα επτά του χρόνια, ο δάσκαλός του, ο γνωστός λογοτέχνης Άντης Περνάρης (ψευδώνυμο του Ανδρέα Παυλίδη) συμπόνεσε τον Αυγουστή και προσφέρθηκε να τον υιοθετήσει. Του δόθηκε έτσι η ευκαιρία να γνωρίσει στη Λευκωσία τη ζωή σε μια οικογένεια με οικονομική άνεση και υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Όμως, του έλειπε η μάνα του και δεν άντεξε μακριά της. Επέστρεψε κοντά της, στο Προδρόμι, και συνέχισε να μοιράζεται την φτώχεια της.

Όταν τελείωσε το Δημοτικό, γύρισε ξανά και οριστικά στη Λευκωσία. Στην πρωτεύουσα, όπου ζούσαν και τα μεγαλύτερα αδέρφια του, όπως συνηθιζόταν για τα δωδεκάχρονα παιδιά που έψαχναν να «μάθουν τέχνη» εγκαταλείποντας τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης των χωριών τους, ο Αυγουστής βίωσε μια άλλη σκληρή όψη της κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής.

Εργάστηκε ως μαθητευόμενος, για ένα πιάτο φαί δηλαδή, σε διάφορους μαστόρους και εργοδότες (σε καρεκλά, σε ποδηλατά, σε καφενεία – ταβέρνες). Ως «τσιράκι»

μπόρεσε να συγκεντρώσει ελάχιστα χρήματα μόνο από τα φιλοδωρήματα στην ταβέρνα, όμως δέχθηκε ταπεινώσεις και σωματική βία από τα αφεντικά του, που σημάδεψαν τη ζωή του.

Μεγαλώνοντας ο Αυγουστής Ευσταθίου στους δρόμους της μεταπολεμικής Λευκωσίας, στη δεκαετία που προηγήθηκε του αγώνα της ΕΟΚΑ, και αφού αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το νυκτερινό σχολείο για να εργάζεται περισσότερες ώρες, κατάφερε σιγά - σιγά τα πρώτα του πετυχημένα επαγγελματικά βήματα. Αφού άρχισε πρώτα να πουλά πατατάκια (τσιπς), στη συνέχεια «πρόσεξε ότι υπήρχε αρκετή πελατεία στα σάντουιτς» και σταδιακά κατάφερε να επιβληθεί «ως ο καλύτερος σαντουιτσής στο ρόστο» στη Λευκωσία!

Όμως, δεν θα εξελισσόταν σε πετυχημένο και ευρηματικό επιχειρηματία. Στις 21 Δεκεμβρίου 1954, ενώ πουλούσε σάντουιτς με το τρίτροχο ποδήλατό του έξω από κινηματογράφο της Λευκωσίας, βρέθηκε στο κέντρο άγριας σύγκρουσης της Αστυνομίας με νεαρούς διαδηλωτές, που διαμαρτύρονταν για την αποτυχημένη έκβαση της πρώτης ελληνικής προσφυγής για το Κυπριακό στον ΟΗΕ.

Υπακούοντας σε μια αυστηρή εσωτερική προτροπή, έκλεισε το «κινητό κατάστημα σάντουιτς» και πήρε μέρος στις συμπλοκές. Έχοντας μεγαλώσει στους δρόμους, πρωταγωνίστησε στον πετροπόλεμο. Η συνέχεια αναμενόμενη: Τον αναγνώρισε ένας «παθών» Αστυνομικός, και καταδικάστηκε, με άλλους πέντε, σε δύο μήνες φυλάκιση για «οχλαγωγία». Την Εισαγγελία εκπροσώπησε στη δίκη ο Ραούφ Ντενκτάς.

[page_end]

Ο αγωνιστής της ΕΟΚΑ Αυγουστής Ευσταθίου κατά τη σύλληψή του από τον βρετανικό στρατό στον Μαχαιρά στις 3 Μαρτίου 1957.

Στη φυλακή έμεινε δύο μήνες (Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1955). Μαζί με τους καταδικασθέντες στη Λεμεσό και στην Πάφο για ανάλογες διαδηλώσεις, ήταν οι πρώτοι πολιτικοί κατάδικοι του 1955.

Μετά την αποφυλάκισή του επέστρεψε και πάλι στην καθημερινότητα του πλανόδιου πωλητή, μέχρι την 1η Απριλίου 1955, όταν οι πρώτες εκρήξεις και τα φυλλάδια της ΕΟΚΑ συγκλόνισαν τους νέους της Κύπρου.

Μπήκε στην ΕΟΚΑ στα τέλη Ιουνίου 1955. Η μύηση του ήρθε με δική του πρωτοβουλία: Κλήθηκε να μεταφέρει το μήνυμα για τη σύλληψη ενός αγωνιστή της ΕΟΚΑ και ζήτησε ο ίδιος να γίνει μέλος της οργάνωσης.

Οι πρώτες του αποστολές ήταν να συνοδέψει, ως οδηγός αυτοκινήτου, μια ομάδα μαθητών Γυμνασίου για να γράψουν συνθήματα στο δρόμο για τη Λάρνακα και η τοιχοκόλληση φυλλαδίων. Ακολούθησε η «προαγωγή» του στις ομάδες κρούσης, με πρώτη αποστολή τη ρίψη χειροβομβίδων εναντίον Βρετανών στρατιωτών στο κέντρο της πρωτεύουσας.

Τις επόμενες βδομάδες τοποθετήθηκε στο Εκτελεστικό, και του ανατέθηκε η πρώτη αποστολή, χωρίς να είχε πυροβολήσει ποτέ στη ζωή του. Όπως ήταν επόμενο, δεν τα κατάφερε, αφού δεν είχε καν απασφαλίσει το πιστόλι του... Μετά την πρώτη του επιτυχή εκτέλεση, βγήκε στο βουνό και στα μέσα Δεκεμβρίου 1955, στα Λαγουδερά, συνάντησε τον Αυξεντίου.

Ο Αυγουστής Ευσταθίου έγινε ο «Ματρόζος» της ομάδας Αυξεντίου, ύστερα από τη σχετική «βάπτιση» από τον Νίκο Σπανό, φοιτητή της Φιλοσοφικής, που είχε διακόψει τις σπουδές του για να πολεμήσει με την ΕΟΚΑ. Ήταν η περίοδος που η ομάδα Αυξεντίου βρισκόταν στην περιοχή Πιτσιλιάς και συνεχώς δεχόταν νέα μέλη, με αποτέλεσμα να φτάσει, στα μέσα Ιανουαρίου 1956, τους δεκαέξι - δεκαεπτά αντάρτες.

Ο «Ματρόζος» ήταν ένας από τους πιο νεαρούς αντάρτες της ομάδας και δέθηκε συναισθηματικά με τον «Μάστρο του», τον Αυξεντίου, τον οποίο ακολούθησε για δεκαπέντε μήνες.

Ο Αυγουστής Ευσταθίου μετά τη μάχη του Γρηγόρη Αυξεντίου στον Μαχαιρά, στις 3 Μαρτίου 1957.

Ο ανταρτικός βίος έκρυβε πολλές βασανιστικές κακουχίες για τους αγωνιστές. Παράλληλα, υπήρχαν και οι ώρες της εκπαίδευσης, και σπανιότερα και οι ώρες διασκέδασης. Τον Μάρτιο του 1956, απέναντι από τη Μονή Μαχαιρά, οι αντάρτες του Αυξεντίου, όπως οι κλέφτες του 1821, έστησαν γλέντι και χόρεψαν, με τη συνοδεία ενός καλλίφωνου αντάρτη, καλαματιανό και τσάμικο. Ανάλογο γλέντι έγινε και στον Αγρό, τα Χριστούγεννα του 1956, στο σπίτι του Παπαχριστόδουλου, όπου ο Αυξεντίου επέτρεψε στους άνδρες του να πιουν και ένα ποτήρι κρασί, λόγω της ημέρας.

Ο Αυγουστής Ευσταθίου έζησε τις τελευταίες ώρες του Αυξεντίου, την ειλημμένη απόφασή του για το ότι «έπρεπε να πεθάνει», την αυστηρή διαταγή προς τους

άνδρες του να παραδοθούν, τις ώρες της μάχης, τις ώρες αναμονής του θανάτου όταν γύρισε κι αυτός στη σπηλιά του Μαχαιρά, τις ανθρώπινες στιγμές του αρχηγού του, την άδειά του για ένα τελευταίο τσιγάρο, το όραμα του Αυξεντίου για την ελευθερία και την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, τα τελευταία του λόγια: «μεν φοβάσαι, Ματρόζο, μεν φοβάσαι»...

Ευτύχησε, δηλαδή, να ζήσει από κοντά και να πάρει μέρος σε μια από τις μεγαλύτερες πράξεις αυτοθυσίας και ηρωισμού στη νεότερη κυπριακή ιστορία, τον θάνατο του «μάστρου» του.

Είχε, επίσης, το φρικτό προνόμιο, καψαλισμένος, τραυματισμένος και τσακισμένος ψυχικά από τη φωτιά και τις εκρήξεις, να υποχρεωθεί από τους Βρετανούς να ξαναμπεί στο κρησφύγετο και να δει και να ακουμπήσει πρώτος ό,τι είχε απομείνει από το καρβουνιασμένο και ακρωτηριασμένο σώμα του Γρηγόρη Πιερή Αυξεντίου, «ενός φτωχόπαιδου 29 χρονώ, απ' το χωριό Λύση, οδηγού ταξί στο επάγγελμα, πούμαθε στη μεγάλη σχολή του αγώνα, τόσα μόνο γράμματα που φτιάχνουν τη λέξη "Ελευθερία"».

Το 2012 εκδόθηκε το βιβλίο του, με τίτλο «Αυγουστής Ευσταθίου. Ο Ματρόζος της ΕΟΚΑ και της Κύπρου», από τις εκδόσεις Επιφανίου, σε επιμέλεια του Λεμεσιανού φιλόλογου Ανδρέα Μακρίδη. Είχα την τιμή να γράψω την Εισαγωγή στο βιβλίο (σσ. 7-21).

Θα κρατάω πάντα με χαμόγελο στη μνήμη μου, πώς θύμωνε όταν με άκουγε να απαγγέλλω τους στίχους του Γιάννη Ρίτσου για «το φτωχόπαιδο 29 χρονώ, απ' το χωριό Λύση» και με διόρθωνε ότι ο Αυξεντίου «είχεν περιουσία, δεν ήταν φτωχός». Κι ως προσπαθούσα να του εξηγήσω τα «περί ποιητικής αδειάς»...

Καλό σου ταξίδι, Αυγουστή. Εσύ, σίγουρα ήσουν από τα χιλιάδες φτωχόπαιδα που μέσα από τον αγώνα της ΕΟΚΑ αποκτήσατε ταυτότητα, περηφάνεια και σκοπό στη ζωή σας.

Από το μπλογκ: «Περί Ιστορίας και ιδία περί της νήσου Κύπρου...»
<https://papapolyviou.com/>

<https://bit.ly/3oKW4oE>